

Голові Разової спеціалізованої вченої ради 3/23 Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, доктору педагогічних наук, професору Данилевич М.В.

Відгук

офіційного опонента

доктора медичних наук, професора, Григуса Ігоря Михайловича на дисертаційну роботу Петрусенко Олександри Миколаївни на тему «Удосконалення адаптивної поведінки школярів з розладами аутичного спектра при використанні програми пріоритетного розвитку координаційних здібностей», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура)

Актуальність обраної теми. Протягом останніх десятиліть питання організації інклюзивного навчання дітей з розладами акустичного спектру (РАС) набуває все більшої актуальності. РАС – це стан, що виникає внаслідок порушень у розвитку головного мозку і характеризуються якісними порушеннями у сфері соціалізації, комунікації та адаптивної поведінки. Аутизм не лікується, проте його прояви можна корегувати через розвиток навичок мовлення, соціальної взаємодії, регуляції поведінки, самообслуговування тощо. Питання інклюзії дітей з аутизмом ускладнюється їх труднощами у встановленні контакту з дорослими та однолітками, складністю адаптації до нових умов та засвоєння соціально прийнятних форм поведінки, нетиповими реакціями, що дезорганізують поведінку інших дітей, Дана категорія дітей вважається однією з найскладніших щодо ефективного «включення» у загальну систему освіти. Важливе значення для організації інклюзивного навчання дітей з РАС є розуміння і врахування особливостей їх психічного та фізичного розвитку.

Актуальність вищевказаної проблеми, соціальна значущість останньої обумовлюють своєчасність розробки програми пріоритетного розвитку координаційних здібностей школярів з розладами аутичного спектра.

Оцінка рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація Петрусенко О.М. є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, на сучасному науково-методичному рівні, містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне та практичне значення. Дослідження виконано в межах теми науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичної культури

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2017–2020 рр. «Теоретико-методичні аспекти оптимізації рухової активності різних груп населення» та теми 3.1. «Теоретико-методичні основи формування освітніх компетентностей, рухової активності та фізичної підготовленості різних груп населення в умовах нових соціальних викликів» зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2024 рр.

Роль автора у виконанні вказаних тем полягала у визначенні показників адаптивності поведінки, якості життя, фізичної підготовленості учнів із розладами аутичного спектра, обґрунтуванні програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей та перевірки її ефективності.

За темою дисертації опубліковано 18 праць, серед яких 5 – у фахових наукових виданнях України, 2 – включено до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus, решта апробаційного характеру та праці, які додатково відображають результати дослідження.

У публікаціях, що виконані у співавторстві, здобувачці належить накопичення та інтерпретація даних, їх обробка, формулювання висновків.

Новизна представлених експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Здійснений науковий пошук за темою дослідження дозволив здобувачці уперше:

- обґрунтувати зміст програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей школярів 10-11 років із розладами аутичного спектра, яка забезпечує покращення показників адаптивної поведінки і якості життя, відрізняється спрямованістю на розвиток усіх груп м'язів, широким колом засобів з різних видів спорту;
- встановити вищу ефективність програми фізичного виховання з пріоритетним застосуванням засобів розвитку координаційних здібностей для хлопців з розладами аутичного спектра, аніж для дівчат;
- встановити, що в умовах застосування програми фізичного виховання з пріоритетним застосуванням засобів для розвитку координаційних здібностей спостерігається тенденція до рівномірного покращення показників адаптивності поведінки і хлопців, і дівчат з розладами аутичного спектра.

Авторкою удосконалено дані про показники фізичної підготовленості, адаптивності поведінки та якості життя дівчат з розладами аутичного спектра та дані про взаємовплив показників фізичної підготовленості, адаптивності поведінки та якості життя дітей з розладами аутичного спектра.

Набули подальшого розвитку дані щодо вікових особливостей фізичного розвитку, фізичної підготовленості, якості життя показників адаптивності поведінки у дітей із розладами аутичного спектра.

Наукова обґрунтованість дослідження.

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають поставленим меті та завданням відносно об'єкту та предмету дослідження.

Достовірність результатів дослідження обумовлена:

- проведенням чотирьохетапного дослідження, що дозволило у логічній послідовності вирішити поставлені завдання упродовж 2020-2023 рр.;

- достатнім науковим рівнем дослідження з використанням адекватних методів дослідження, а саме:

- теоретичний аналіз, синтез, узагальнення, порівняння;
- анкетування;
- медико-біологічні методи дослідження;
- тестування;
- спостереження;
- педагогічний експеримент;
- метод експертних оцінок;
- методи математичної статистики.

Рівень поставленого наукового завдання

У дисертації коректно та послідовно визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Мета дослідження: покращити адаптованість поведінки і якість життя дітей з розладами аутичного спектра під впливом програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити наукові відомості про використання засобів фізичного виховання для покращення показників адаптивної поведінки і якості життя дітей з розладами аутичного спектра.

2. Визначити рівні показників якості життя, фізичної підготовленості і адаптивної поведінки дітей з розладами аутичного спектра; встановити взаємозв'язки між ними; зіставити показники хлопців і дівчат.

3. Обґрунтувати зміст і структуру програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей дітей з розладами аутичного спектра;

4. Перевірити ефективність програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей для удосконалення фізичної підготовленості, адаптивної поведінки і якості життя дітей з розладами аутичного спектра.

Об'єкт дослідження: фізичне виховання дітей 10-11 років з розладами аутичного спектра.

Предмет дослідження: програма фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що Петрусенко О.М. володіє методологією наукової діяльності, що передбачає теоретичний аналіз проблеми дослідження, підбір адекватних методів дослідження відповідно до наукової проблеми теоретичного чи експериментального наукового пошуку, аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики, вміння викладати науковий матеріал стисло та послідовно тощо. Всі ці та інші компетентності щодо проведення наукових досліджень, продемонстровані здобувачкою, дозволяють охарактеризувати її як науковця, який відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Академічна доброчесність.

Під час детального аналізу структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження, ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В **анотації**, викладеній українською та англійською мовами, подано напрацювання й зміст проведеного дослідження з зазначенням актуальності, характеристики тенденцій розробки програм втручань, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів та їх практичне значення, ключові слова, список публікацій.

У **вступі** дисертанткою обґрунтовано актуальність теми наукового пошуку, вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, подано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, узагальнена характеристика методів дослідження, описана наукова новизна отриманих результатів та практичне значення результатів дослідження, виділено особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** «Фізичне виховання учнів із розладами аутичного спектра» описано психофізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей з розладами аутичного спектра, адаптивну поведінку та якість життя дітей з розладами аутичного спектра, фізичне виховання дітей з розладами аутичного спектра та вплив координаційних здібностей на когнітивні, психоемоційні показники адаптивної поведінки і якості життя дитини.

У цьому розділі автором описані анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку дітей віком 11-12 років, з урахуванням яких має

формуватися програма тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років. Автором дисертаційної роботи акцентується увага на тому, що до сих пір не з'ясовано, наскільки ефективною буде навчальна програма фізичного виховання із пріоритетним застосуванням засобів / видів рухової активності, які вимагають високого рівня розвитку координаційних здібностей для удосконалення показників адаптивної поведінки школярів із розладами аутичного спектра.

У **другому розділі** «Методи та організація дослідження» деталізована інформація про методи та організацію дослідження. Вибір методів дослідження здобувачкою був обумовлений методологією пізнання з урахуванням мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. У розділі описано організацію чотирьохетапного дослідження, на кожному з яких виконувалася логічно спланована програма даного наукового пошуку.

У **третьому розділі** «Передумови побудови програми фізичного виховання для школярів з розладами аутичного спектра» проаналізовано показники когнітивного, фізичного, емоційного, соціального та шкільного благополуччя дітей з розладами аутичного спектра, що формують їхню якість життя. У розділі представлено інформацію про фізичну підготовленість школярів з розладами аутичного спектра, зокрема рівень розвитку сили, координаційних здібностей, пружності, гнучкості, фізичного розвитку. У цьому розділі окремо викладено показники адаптивності поведінки дітей з розладами аутичного спектра, взаємозв'язки показників адаптивності з показниками фізичної підготовленості, якості життя дітей з розладами аутичного спектра. Результати дослідження, що подані у третьому розділі, стали передумовами побудови програми фізичного виховання для школярів з розладами аутичного спектра.

У **четвертому розділі** «Програма з фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей дітей з розладами аутичного спектра» здобувачкою здійснено обґрунтування змісту і структури програми фізичного виховання та проведення занять. У розділі описано зміни показників фізичної підготовленості дітей з розладами аутичного спектра в умовах експерименту, зміни показників адаптивності поведінки дітей з розладами аутичного спектра в умовах експерименту, зміни показників якості життя школярів з розладами аутичного спектра в умовах дослідження, спосіб оцінювання адаптованості дітей віком 10-12 років з розладами аутичного спектра.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» акцентована увага на загальній значущості проблеми, що розв'язувалася у даному науковому пошуку, наведено дві групи даних: ті, що підтверджують, розширюють чи доповнюють існуючі та абсолютно нові.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота написана українською літературною мовою, лаконічно, методично грамотно, витримана стосовно стилістичних правил.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. У меті дослідження нічого не згадується про фізичну підготовленість, але потім у другому завданні виникає, що необхідно визначити її показники, а у четвертому – перевірити ефективність програми фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей для удосконалення фізичної підготовленості.

2. У науковій новизні та й далі по тексту зустрічається різне формулювання: «програма фізичного виховання» і «програма з фізичного виховання», що можна трактувати дещо по різному. А особливо на с. 110 «Програма з фізичного виховання з пріоритетним розвитком координаційних здібностей дітей з розладами аутичного спектра».

3. В анотації на с. 6 у практичному значенні результатів дослідження та у висновках вказано «Встановили суттєві відхилення від норми у вербальній комунікації дітей з розладами аутичного спектра та в загальному враженні», що потребує додаткового пояснення відносно цього «загального враження».

4. У таблицях 2.3, 2.5, 2.7, 2.8, 2.11 – не вказані одиниці вимірювання.

5. Варто було би коректніше описувати педагогічний експеримент, оскільки на с. 64 написано «Заняття проводив сам автор програми. Протягом навчального року дітям запропоновано програму з пріоритетним розвитком координаційних здібностей. Наприкінці другого півріччя проведено друге тестування та проаналізовано показники і вплив нашої запропонованої програми».

6. Подекуди не розставлені знаки пунктуації та не узгоджені між собою слова, зокрема на с. 66 «Підібрано методики для оцінювання фізичного розвитку, фізичної підготовленості адаптивності та якості життя», на с. 70 «Школярі з нормотиповим розвитком також буває важко швидко обробляти інформацію», на с. 85 у назві таблиці 3.12 Показники рівня розвитку сили і силової витривалості школярів з розладами аутичного спектра та типово розвинутих одноліток, на с. 111 «Враховували те, що діти з РАС дуже швидко втомлюються (як фізично, так і психічно), тому було застосовано потрібний їм свій ритм роботи (часту зміну одного виду діяльності на інший, статичні – динамічні вправи)», на с. 173 «Розлади аутичного спектра пов'язані зі стійкими порушеннями адаптаційних здібностей дітей у багатьох сферах життєдіяльності: психічної, мовної, моторної та емоційної», що не дозволяє одразу адекватно сприйняти думку автора.

7. Не всюди є пробіли у посиланнях на таблиці, рисунки і додатки, зокрема табл.3.1, табл.3.17, рис.3.1, рис.3.2, рис.4.1, табл.1, Дод.3 та ін.

8. На с. 172 є повтор того, що вперше обґрунтовано, що викладено уже на с. 171.

9. У дисертаційній роботі є деякі орфографічні та стилістичні помилки.

Зазначені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Петрусенко Олександри Миколаївни на тему «Удосконалення адаптивної поведінки школярів з розладами аутичного спектра при використанні програми пріоритетного розвитку координаційних здібностей», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44), а її автор Петрусенко Олександра Миколаївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Офіційний опонент:

Доктор медичних наук, професор,
директор навчально-наукового
інституту охорони здоров'я
Національного університету водного
господарства та природокористування

Григус Ігор Михайлович

О.Р. Григус

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:48:06 06.09.2023

Назва файлу з підписом: Відгук Григуса І.М. з підписом.pdf.p7s

Розмір файлу з підписом: 589.2 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук Григуса І.М. з підписом.pdf

Розмір файлу без підпису: 570.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Григус Ігор Михайлович

П.І.Б.: Григус Ігор Михайлович

Країна: Україна

РНОКПП: 2124604715

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:48:03 06.09.2023

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 3ED5083160DBC59B0400000031AD23003F3FD200

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в CMS-файлі (CAAdES)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований